

Convertirea sutașului Corneliu și primirea păgânilor la creștinism

The conversion of Cornelius the centurion and the receipt of pagans in
Christianity

Călin-Marin MERCA

"Babeș-Bolyai" University, Cluj-Napoca, Romania

Abstract: *The conversion of the Roman centurion Cornelius is one of the first steps undertaken by the early Church in the process of gentile conversion. St. Peter is guided directly by God in this particular mission, because God wants to reveal His intention to the early Church regarding the Gentiles. St. Apostle Luke shows us that God has decided from eternity that the Gentiles should enjoy the blessings promised to Abraham alongside Israel. The communion between Jews and gentiles was particularly difficult at that time because of Mosaic Law, but God helped the early Church to surpass this obstacle. St. Peter only enters the house of Cornelius after he receives and understands God's vision and later baptizes Cornelius after the Holy Spirit descends upon him and those in his house.*

By the baptism of the Roman centurion Cornelius and his family, a very important principle was gained: the acceptance of Gentiles in the Church directly through Christian baptism, without mosaic circumcision.

Keywords: Cornelius, Peter, circumcision, Holy Spirit, Mosaic Law, communion.

Chiar dacă Cincizecimea a avut o semnificație universală prin proclamarea faptelor lui Dumnezeu în toate acele limbi (F.Ap. 2, 8-11), comunitatea primară a Bisericii s-a limitat la început la evanghelizarea lui Israel, considerând că de acolo ar trebui să se înceapă mântuirea întregii lumi. Cu toate acestea, sub influența Duhului Sfânt, Biserica a trecut de acest cerc limitat și s-a extins îndreptându-se și înspre neamuri. În acest sens, în Faptele Apostolilor ni se relatează convertirea famenului etiopian de către Sf. Ap. Filip, mai târziu ni se descrie episodul în care Sf. Ap. Petru îl botează pe Corneliu (fără ca acesta să fi fost mai înainte tăiat împrejur), iar mai apoi Sf. Ap. și Ev. Luca arată cum cuvântul lui Dumnezeu se propovăduiește în Antiohia, unde mulți greci cred și se botează (F.Ap. 11, 20).¹ Episodul convertirii lui Corneliu prezintă o importanță deosebită, datorită faptului că Petru l-a primit pe Corneliu la credința creștină fără ca el să fi fost mai înainte tăiat împrejur², fapt ce a iscat o întreagă dezbatere în Biserica Primară în ceea ce privește tăierea împrejur.³

Capitolul 10 din Fapte redă un episod interesant, și anume convertirea sutașului Corneliu, un păgân aflat la granița cu iudaismul. Acest eveniment este

¹ X. Leon - Dufour (ed.), *Dictionary of Biblical Theology*, tradus din franceză de P. Joseph CAHILL S.J., Tournai, Desclée & Cie, 1967, p. 340.

² În practică, ideii și păgânii nu puteau să împărtășească unii cu alții mâncarea și adăpostul. Prin problema ospitalității, Luca demonstrează că pentru convertirea primilor păgâni, era nevoie de asemenea de convertirea Bisericii. Într-adevăr, în relatarea lucanică Petru și însoțitorii săi suferă o schimbare mult mai dificilă decât schimbarea experimentată de Corneliu. David G. Peterson, *Acts of the Apostles, The Pillar New Testament Commentary*, Grand Rapids, Michigan, William B. Eerdmans Publishing Company, 2009, p. 324.

³ N. J. McEleney, "Conversion, Circumcision and the Law", in *New Testament Studies*, XX (1974) p. 335.

"The conversion of Cornelius the centurion and the receipt of pagans in Christianity," *Astra Salvensis*, VI (2018), no. 12, p. 469-476

mai important pentru Sf. Ap. Luca decât convertirea famenului epitopian, deoarece acesta se întoarce în țara sa, însă Corneliu și cei din casa lui formează un nucleu în Cezareea, capitala Iudeii și reședința procuratorului roman. În Cezareea, exista un grup de păgâni care nu erau propriu-zis prozeliți iudei (nu erau tăiați împrejur), dar care frecventau Sinagoga și încercau să trăiască pe cât posibil după poruncile din Tora. Aceștia au constituit un „pământ fertil” pentru misiunea creștină de evanghelizare, iar Corneliu este un exemplu elocvent în acest sens.⁴

Apostolul Petru este implicat direct în acest eveniment, iar pentru faptul că i-a botezat pe Corneliu și pe cei din casa lui, fără ca mai înainte să-i taie împrejur, va trebui să dea socoteală pentru acțiunile lui în fața celor „din tăierea împrejur”, imediat după întoarcerea sa la Ierusalim, dar și mai târziu, la Sinodul Apostolic din Ierusalim, unde mărturia lui va avea o greutate deosebită în luarea deciziilor de către Biserică.

Convertirea lui Corneliu are loc în urma unei viziuni a lui Petru care este astfel autorizat să meargă la păgâni și într-un final determină și Biserica din Ierusalim să susțină primirea păgânilor în comunitatea mesianică (F.Ap. 11, 18-22).⁵ Când Petru se afla în casa lui Simon tăbăcarul, Sf. Apostol Luca spune că:

„...a căzut în extaz⁶ și a văzut cerul deschis și coborându-se ceva ca o față mare de pânză, legată în patru colțuri, lăsându-se pe pământ. În ea erau toate dobitoacele cu patru picioare și târătoarele pământului și păsările cerului. Și glas a fost către el: Sculându-te, Petre, junghe și mănâncă. Iar Petru a zis: Nicidecum, Doamne, căci niciodată n-am mâncat nimic spurcat și necurat. Și iarăși, a doua oară, a fost glas către el: Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate. Și aceasta s-a făcut de trei ori și îndată acel ceva s-a ridicat la cer” (F.Ap. 10, 10-16).

Se pare că deschiderea cerurilor este o trăsătură caracteristică a viziunilor. Cuvântul grecesc *συνέδριον* se referă la un oarecare instrument, vas, sau lucru care se coboară ca o față de masă. Participiul *καθήμενον* arată cum se face această coborâre: „este lăsată în jos” de cele patru colțuri. Pe această față de masă „erau toate dobitoacele cu patru picioare și târătoarele pământului și păsările cerului (F.Ap. 10, 12)”.⁷ Aceasta se referă la toate vietățile de pe pământ, fără ca să mai facă distincție între ele, așa cum era legiferat în Levitic 11, 1-47.⁸

⁴ Luke Timothy Johnson, *The Acts of the Apostles*, in "Sacra Pagina," The Liturgical Press," Minnesota, Collegeville, 1992, p. 182.

⁵ David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 323.

⁶ Luca folosește termenul *ἔκστασις* - extaz, pentru a descrie starea în care se afla Petru în acel moment. El folosește același termen pentru a descrie starea în care se afla o persoană când a primit o viziune divină și în F. Ap. 11, 15 și 22, 17, deși în Lc. 5, 26 și F.Ap. 3, 10 folosește termenul pentru a arăta răspunsul emoțional al mulțimilor față de vindecările săvârșite. L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 184.

⁷ Unii exegeți sunt de părere că animalele prezentate aici în viziune fac referire la Facere și confirmă scopul original al creației de a le face pe toate "bune foarte". David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 330.

⁸ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 184.

Ca să înțelegem această viziune, reacția lui Petru și motivul pentru care i-a dat-o Dumnezeu, trebuie să ne amintim de poruncile din Legea lui Moise care interzic consumul cărnii de la animalele necurate. Pentru iudei era un păcat deosebit de grav să mănânce din carnea acestora și se păzeau cu rigurozitate în vremea Mântuitorului de aceasta. Astfel se explică și reacția Sf. Apostol Petru care refuză în viziune porunca lui Dumnezeu, chiar și atunci când acesta a flămânzit.⁹ Lui Petru i se părea de neconceput să mănânce un animal necurat și poate era și ușor nedumerit de ce Dumnezeu i-ar cere lui acest lucru. Răspunsul pe care Dumnezeu i-l dă, la fel ca și viziunea în sine are o valoare simbolică: ”*Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate.*”(F.Ap. 10, 15).¹⁰ La prima vedere se pare că Dumnezeu îi vorbește doar lui Petru, însă Sf. Ioan Gură de Aur este de părere că aceste cuvinte sunt adresate tuturor evreilor, pentru că dacă învățătorul este dojenit, cu atât mai mult aceștia.¹¹

În mod evident această viziune, după cum și Petru va realiza mai târziu, se referă la primirea păgânilor la creștinism. El își dă seama că Dumnezeu a curățit neamurile și nu mai trebuie să le considere necurate.¹² Această viziune precum și alte inițiative divine îl autorizează pe Petru și mai târziu întreaga Biserică să-i primească pe păgâni în comunitatea mesianică,¹³ tot așa cum l-a primit și pe Corneliu, adică fără tăierea împrejur. Dumnezeu le-a promis israeliților că îi va deosebi la sfârșitul veacurilor prin Duhul Său (Is. 44, 3; Ioil 2, 28-29, etc.), iar faptul că în acest caz păgânii au primit Duhul Sfânt fără ca mai înainte să fie tăiați împrejur, nu face altceva decât să arate că aceștia deja au devenit membri ai poporului lui Dumnezeu.¹⁴

Termenul „*κοινός*” folosit aici îl regăsim în scrierile iudaice elenistice pentru lucruri considerate necurate din punct de vedere ritual. Verbul „*καθαρίζω*” este folosit în Septuaginta pentru verdictul preoților în ceea ce privește problemele de impuritate rituală. Această viziune arată faptul că toate lucrurile făcute de Dumnezeu sunt considerate curate și nu trebuie socotite altfel,¹⁵ prevederile legale cu privire la interdicțiile alimentare fiind practic abrogate. Ambiguitatea viziunii este urmată de claritatea poruncii divine. Lui Petru nu numai că îi vorbește Duhul Sfânt, dar îi se spune că Dumnezeu se ocupă de această problemă.¹⁶

⁹ St. John, *Homilies on Acts*, in *The Nicene and Post-Nicene Fathers First Series, Volume 11*, Philip Schaff (ed.), The Sage Digital Library Collections, OR USA, 1996, p. 263.

¹⁰ R. C. Tannehill este de părere că porunca pe care Dumnezeu i-o dă aici lui Petru prevestește oarecum un posibil conflict între acțiunea divină și cea umană. David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 330.

¹¹ St. John Chrysostom, *Homilies on Acts*, p. 262.

¹² Matthew Henry, *Commentary on the Whole Bible Volume VI (Acts to Revelation)*, *Christian Classics Ethereal Library*, p. 137.

¹³ David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 323.

¹⁴ Craig S. Keener, *Acts – An Exegetical Commentary*, Grand Rapids Michigan, Baker Academic, 2014, p. 2221.

¹⁵ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 184.

¹⁶ *Ibidem*, p. 184.

"The conversion of Cornelius the centurion and the receipt of pagans in Christianity," *Astra Salvensis*, VI (2018), no. 12, p. 469-476

Corneliu era un temător de Dumnezeu care frecventa sinagoga, dar încă nu era convertit deplin la iudaism. El este un personaj-punte, care stă la granița dintre iudaism și păgânătate, care locuiește într-un oraș plin de păgâni, puternic elenizat, dar care se află totuși în Țara Sfântă.¹⁷ În ciuda milosteniilor și a rugăciunilor sale, în cadrul iudaismului ortodox, Corneliu este considerat tot necurat, iar Petru cel mai probabil ar fi refuzat să intre în casa lui și să mănânce cu el, fiind în mod normal împiedicat de Legea lui Moise să facă acest lucru.¹⁸ Din această cauză Dumnezeu îi descoperă voia Sa prin acea viziune dar și prin evenimentele care au urmat după aceea. Viziunea lui Petru îi provoacă înțelegerea în ceea ce privește relevanța continuă a distincției dintre „curat” și „necurat” în legea levitică (F.Ap. 10. 9-16). Semnificația viziunii îi este descoperită lui Petru pe măsură ce Duhul Sfânt îi coordonează acțiunile sale în continuare. Felul în care Dumnezeu îi călăuzește aici este unul unic și complex, deși combină elemente pe care le mai regăsim în cartea Faptele Apostolilor. Barierele seculare dintre iudei și păgâni au fost înlăturate, iar credincioșii iudei precum Petru au fost nevoiți să învețe să-i primească pe păgâni în sânul Bisericii doar pe baza credinței lor în Hristos.¹⁹ Petru trebuie să înțeleagă că este dreptul lui Dumnezeu să hotărască ce este curat și ce este necurat și să redefină granițele pentru epoca evangheliei.²⁰

Până când a trebuit să explice viziunea sa lui Corneliu și celor din casa sa, Petru își dă seama că nu ar mai trebui să permită legilor levitice să-l împiedice în a se asocia cu păgânii. Evenimentele ce au urmat în casa lui Corneliu arată clar că păgânii nu trebuie să devină prozeliți iudei pentru ca să beneficieze de mântuirea mesianică.²¹ Petru însuși l-a botezat pe sutașul Corneliu în urma unei viziuni în care Dumnezeu îi poruncește să considere curat ceea ce el a curățit prin credință și darul Duhului Sfânt. (F.Ap. cap. 10)²², fără să mai facă vreo mențiune cu privire la tăierea împrejur.

Sf. Ap. și Ev. Luca ne arată că Dumnezeu a hotărât încă din veșnicie ca și neamurile să se bucure de binecuvântările făgăduite lui Avraam. El arată că Dumnezeu a validat hotărârea Sa prin viziuni dar și prin revărsarea Duhului Sfânt asupra lui Corneliu și a celor din casa sa.²³

Petru în urma acestei viziuni merge în casa lui Corneliu care a primit înștiințare de la un Înger despre acesta. Petru face pasul și intră în casa lui Corneliu, spunându-le celor de acolo că Dumnezeu i-a arătat că nu trebuie să considere pe nimeni necurat. Viziunea lui Corneliu pe care i-o relatează și lui Petru are menirea să îl certifice pe Corneliu ca fiind un om drept înaintea lui

¹⁷ David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, pp. 323-324.

¹⁸ Platon James Gloag, *A Critical and Exegetical Commentary on Acts of the Apostles*, Edinburgh, T. And T. Clark, 1870, p. 375.

¹⁹ David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 326-327.

²⁰ *Ibidem*, p. 330.

²¹ *Ibidem*, p. 330-331.

²² X. Leon-Dufour, *Dictionary of Biblical Theology*, p. 268.

²³ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 186.

Dumnezeu. La auzul cuvintelor lui Corneliu, Petru își dă seama de felul în care viziunea lui se intersectează cu cea a lui Corneliu și ajunge să înțeleagă mai bine ce a vrut Dumnezeu să îi transmită. El înțelege că nu apartenența la un anumit popor sau observarea unor obiceiuri îl face pe om drept înaintea lui Dumnezeu, ci felul în care omul răspunde chemării lui Dumnezeu.²⁴

Pe când le vorbea celor adunați în casa lui Corneliu despre Iisus Hristos, ni se spune în cartea Faptele Apostolilor că: ”...*Duhul Sfânt a căzut peste toți cei care ascultau cuvântul. Iar credincioșii tăiați împrejur, care veniseră cu Petru, au rămas uimiți pentru că darul Duhului Sfânt s-a revărsat și peste neamuri*”(F.Ap. 10, 44-45). Din relatarea Sf. Ap. și Ev. Luca putem observa puterea cu care era înrădăcinată în conștiința poporului evreu Legea lui Moise și dificultatea cu care au acceptat unele concesii în privința respectării ei de către păgâni. Duhul Sfânt s-a revărsat și peste cei netăiați împrejur ca un fapt extraordinar, menit să-i arate lui Petru și celorlăți că Dumnezeu nu caută la fața omului (Gal. 2, 6) și că toți au fost mântuiți în mod obiectiv. Mântuirea obiectivă, realizată de Mântuitorul Iisus Hristos prin Întruparea, Jertfa Sa de pe cruce, Învierea și Înălțarea la cer, este o lucrare de care beneficiază toți oamenii de la Adam și până la sfârșitul veacurilor. Prin mântuirea obiectivă, Mântuitorul ne-a deschis tuturor ușile raiului²⁵, nu doar poporului evreu.

Aceasta este cea de-a patra revărsare a Duhului Sfânt menționată în cartea Faptele Apostolilor, pe lângă cele de la Fapte 2, 1-4; 4, 3; 8, 17.²⁶ Luca arată aici că legătura dintre primii credincioși și credincioșii aceștia noi este experiența împărtășirii Duhului Sfânt. Faptul că Dumnezeu i-a primit pe păgâni și a trimis Duhul Sfânt asupra lor certifică faptul că și aceștia fac parte din comunitatea mesianică și ar trebui să fie botezați de către Biserică pentru a se confirma acceptarea lor.²⁷

Evenimentele petrecute cu în casa sutașului Corneliu nu au fost cunoscute întru totul de către unii iudeo-creștini, astfel că Petru a avut parte de critici din partea unora dintre aceștia la întoarcerea în Ierusalim. Cei din tăierea împrejur care erau cu Petru în momentul în care Duhul Sfânt s-a pogorât asupra lui Corneliu și a celor ce erau în casă cu el, nu puteau în mod logic să se opună la botezul acestora. Aceștia fuseseră de față și au văzut cu ochii lor faptul că Dumnezeu a ales să-i primească și pe acci romani la credința creștină, fără ca în prealabil să fie tăiați împrejur.²⁸ Cu toate acestea, cei din Ierusalim nu au avut

²⁴ *Ibidem*, p. 194.

²⁵ Isidor Todoran, Ioan Zăgorean, *Dogmatica Ortodoxă – Manual pentru Seminarile Teologice*, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2000, p. 217.

²⁶ Spre deosebire de Fapte 2, 1-5, Luca adoptă aici poziția observatorului și deduce din fenomenele externe, cum ar fi vorbirea în limbi și slăvirea lui Dumnezeu, că toate acestea își au originea de la Duhul Sfânt, iar faptul că Duhul Sfânt s-a pogorât peste ei, certifică faptul că Dumnezeu i-a acceptat. L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 194.

²⁷ *Ibidem*, p. 194-195.

²⁸ Referitor la această pogorâre a Duhului Sfânt peste cei din casa lui Corneliu, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Dumnezeu a făcut aceasta (a trimis Duhul Sfânt peste ei fără ca aceștia să fie botezați

"The conversion of Cornelius the centurion and the receipt of pagans in Christianity," *Astra Salvensis*, VI (2018), no. 12, p. 469-476
aceeași atitudine față de Petru și l-au criticat²⁹, nu pentru faptul că l-a botezat pe sutașul Corneliu, ci pentru că a intrat în casa lui și a mâncat la masă cu el³⁰:

„Și când Petru s-a suit în Ierusalim, credincioșii tăiați împrejur se împotriveau, Zicându-i: Ai intrat la oameni netăiați împrejur și ai mâncat cu ei”(F.Ap. 11, 2-3).³¹

Este foarte posibil ca acești frați din tăierea împrejur să fie tocmai cei care mai târziu vor porni o dispută în Antiohia prin afirmația că neamurile trebuie să se taie împrejur și să țină Legea lui Moise pentru ca să se mântuiască³², dispută care va fi soluționată la Sinodul Apostolic.³³ Acuza pe care aceștia i-o aduc lui Petru, aceea că a stat cu ei la masă și a mâncat își are originea în credința că dacă mănânci cu cineva la masă, ajungi la o părtășie spirituală cu acel om, iar dacă acel om este un păgân, prin extensie completezi la săvârșirea idolatriei.³⁴

Chiar și atacul acestor frați din tăierea împrejur nu se îndreaptă înspre decizia lui Petru de a-l boteza pe Corneliu și pe cei din casa lui, ci înspre acțiunea lui Petru de a intra și a mânca cu aceștia. Cei care se opuneau lui Petru, defapt îl acuzau pe acesta că prin faptul că a fost de acord să mănânce cu păgânii³⁵, el a abandonat moștenirea sa ca iudeu și astfel a pus în pericol identitatea comunității mesianice ca popor al lui Dumnezeu.³⁶ Se pare că lor se păsa mai mult de faptul că Petru a intrat să mănânce cu ei, decât de faptul că Dumnezeu a hotărât mântuirea neamurilor.³⁷

mai înainte) tocmai pentru a-i oferi lui Petru o justificare în fața celor din tăierea împrejur care mai târziu îl vor acuza că a intrat în casa unui păgân. St. John Chrysostom, *Homilies on Acts*, p. 279.

²⁹ Luca face o distincție clară între Apostolii și frații din Iudeea și credincioșii tăiați împrejur care îi stăteau împotriva. Această distincție este foarte importantă, deoarece arată faptul că liderii Bisericii din Ierusalim și credincioșii de rând nu aveau nicio problemă cu convertirea și botezul lui Corneliu, fapt arătat de răspunsul lor, că și aceia au primit cuvântul lui Dumnezeu. L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 197.

³⁰ N. J. McEleney, "Conversion, Circumcision and the Law", p. 335.

³¹ Codex Bezae adaugă o introducere înainte de acest verset: "Acum Petru dorea de mult timp să meargă la Ierusalim. El i-a chemat pe frați și i-a întărit. Le-a vorbit mult și i-a învățat în tot ținutul acela. De asemenea s-a întâlnit cu ei și le-a vestit harul lui Dumnezeu. Însă frații din tăierea împrejur l-au criticat." Nu este clar motivul pentru care s-a făcut această adăugire, dar este posibil să fi fost făcută cu intenția de a se combate impresia că Petru ar fi fost chemat la judecată. L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 197.

³² David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 343.

³³ Atât în relatarea convertirii lui Corneliu care a generat reproșul fraților din Ierusalim față de atitudinea lui Petru (F.Ap. 11, 3), cât și în Fapte 15, 20-29, șederea la mese a iudeo-creștinilor și a păgâno-creștinilor este o problemă deosebit de importantă, iar Sf. Ap. și Ev. Luca prin aranjarea materialului de care dispunea la vremea scrierii, îl pregătește pe cititor pentru soluția care se va adopta cu privire la această problemă. Craig S. Keener, *Acts*, p. 2259.

³⁴ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 197.

³⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că Dumnezeu a vrut ca lucrurile să decurgă așa și Petru să fie acuzat, tocmai pentru ca prin discursul său, frații din tăierea împrejur să afle care este voia Domnului cu privire la neamuri. St. John Chrysostom, *Homilies on Act*, p. 280.

³⁶ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 200.

³⁷ David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 343.

Petru aduce în apărarea sa martori care au fost de față la evenimentul pogorării Duhului Sfânt peste Corneliu și cei din casa lui, dar și motive rezultate din viziunile sale și cuvintele Mântuitorului care le-a spus că vor fi botezați cu Duh Sfânt (F.Ap. 1, 5), cuvinte care au primit o nouă însemnătate și au fost înțelese mai deplin datorită lucrării continue a Duhului Sfânt.³⁸ El le răspunde acestora și le dă argumentul suprem: „*Deci, dacă Dumnezeu a dat lor același dar ca și nouă, aceluia care au crezut în Domnul Iisus Hristos, cine eram eu ca să-L pot opri pe Dumnezeu?*”(F.Ap. 11, 17). Cum putea Petru să oprească de la Botez pe accia peste care Dumnezeu deja a trimis Duhul Sfânt?³⁹

În fața acestor acuzații, Petru a trebuit să explice înaintea comunității și a Apostolilor fapta sa, arătându-le că Dumnezeu i-a ales pe păgâni ca și ei să fie părtași la aceeași mântuire ca și evreii și că Duhul Sfânt s-a pogorât peste ei fără ca mai înainte aceștia să fi fost tăiați împrejur. El a răspuns acuzațiilor arătând cum Dumnezeu l-a îndrumat să predice Evanghelia lui Corneliu și celor din casa lui.⁴⁰ El i-a liniștit astfel pe creștinii dintre iudei, care au ajuns să slăvească pe Dumnezeu pentru că „și păgânilor le-a dat Dumnezeu pocăința spre viață” (F.Ap. 11, 1-18). Prin botezul sutașului roman Corneliu și a familiei sale se câștiga un principiu foarte important: primirea neamurilor în Biserică în mod direct, prin botezul creștin, fără circumciziunea mozaică.⁴¹ Prin acest fapt s-a afirmat „*principiul universalității creștinismului*”.⁴²

Cu toate acestea au rămas unii frați care nu erau tocmai împăcați cu gândul că păgânii pot veni la Hristos fără să mai păzească legea. Discursul lui Petru i-a adus la tăcere pentru o perioadă scurtă de timp, însă mai târziu vor ridica această problemă din nou.⁴³ Luca avea cu siguranță un motiv bine întemeiat pentru care a dus mai departe narațiunea convertirii sutașului Corneliu, prin prezentarea apărării lui Petru în fața unor frați din Ierusalim.⁴⁴

Episodul convertirii lui Corneliu este unul deosebit de important pentru a argumenta primirea păgânilor la Hristos fără aplicarea prescripțiilor legii lui Moise și pune în mișcare cea mai critică fază din procesul expansiunii poporului lui Dumnezeu. Luca ne arată cum Biserica a făcut cel mai important, dar și cel mai periculos pas, care va presupune o luptă mare și va necesita o auto-interpretare fundamentală a creștinismului timpuriu, care va duce la stabilirea identității

³⁸ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 201.

³⁹ St. John Chrysostom, *Homilies on Acts*, p. 280.

⁴⁰ David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 341.

⁴¹ Beverly Roberts Gaventa este de părere că episodul convertirii sutașului Corneliu a rezolvat deja problema primirii păgânilor la credință, astfel încât atribuirea caracteristicii de punct de cotitură pentru Sinodul Apostolic este excesivă. Beverly Roberts Gaventa, *The Acts of the Apostles*, ANTC, Nashville, Abingdon, 2003, p. 211.

⁴² B. Witherington III este de părere că în Fapte converirea lui Pavel și convertirea lui Corneliu formează împreună catalizatorul care va schimba caracterul și direcția pe care Biserica o va lua mai departe, înspre o religie mai universală. David G. Peterson, *Acts of the Apostles*, p. 323-324.

⁴³ *Ibidem*, p. 343.

⁴⁴ L. T. Johnson, *The Acts of the Apostles*, p. 199-200.

"The conversion of Cornelius the centurion and the receipt of pagans in Christianity," *Astra Salvensis*, VI (2018), no. 12, p. 469-476
creștinismului ca religie universală și nu doar una etnică.⁴⁵ În Iisus Hristos, unitatea omenirii este într-adevăr restaurată. În Hristos nu mai există „*iuden, nici elin*” (Gal. 3, 28), deoarece aceștia au fost împăcați odată ce zidul de ură care îi despărțea a căzut. Ei formează o singură și nouă natură omenească, o singură construcție în care Hristos este piatra cea din capul unghiului, un singur trup al cărui cap este Hristos (Ef. 2, 11-22).

⁴⁵ *Ibidem*, p. 186.